

บทคัดย่อ

ภาษาไทย

ส่วนที่1 ชื่อโครงการ สถาปัตยกรรมไทยในจิตรกรรมสมัยอยุธยา: การสันนิษฐานรูปแบบสถาปัตยกรรมจากสมุดภาพไตรภูมิ

ชื่อผู้วิจัย ดร. ประติมา นิมเสมอ (หัวหน้าโครงการ)
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดินประจำปี 2556

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีที่เสร็จ 2559

ประเภทการวิจัย การวิจัยพื้นฐาน

สาขาวิชา (อ้างอิงตามวช.) ปรัชญา (กลุ่มวิชาสถาปัตยกรรมและกลุ่มวิชาศิลปกรรม)

ส่วนที่2 บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการบูรณาการการศึกษาสาขาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม, การออกแบบ-สถาปัตยกรรมไทยและจิตรกรรมไทยประเพณีเข้าด้วยกัน โดยศึกษาสถาปัตยกรรมไทยผ่านทางภาพจิตรกรรมในสมุดภาพไตรภูมิสมัยอยุธยา วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมรูปแบบต่างๆ ของสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในภาพจิตรกรรม และนำภาพสถาปัตยกรรมเหล่านั้นมาวิเคราะห์และสันนิษฐานรูปแบบทางสถาปัตยกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อจะได้รูปแบบอาคารประเภทต่างๆ เช่น ปราสาท พระราชวัง มณฑป และบ้านเรือนในสมัยอยุธยา ที่สูญหายไปเกือบหมดสิ้นแล้ว และยังได้รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยแบบใหม่ๆ ขึ้นจากการวิเคราะห์ภาพสถาปัตยกรรมที่เกิดจากจินตนาการของช่างเขียนในอดีตที่ผสมกับความเป็นจริงของสภาพแวดล้อมในยุคสมัยนั้นอีกด้วย ผลการศึกษานี้นอกจากจะได้รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยแล้ว ยังทำให้เข้าใจภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของช่างเขียนไทยในอดีต วิธีคิดเทคนิคการนำเสนอภาพ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้งเข้าใจโลกทัศน์ ค่านิยม สังคม ความเชื่อนขนบธรรมเนียมของชาวอยุธยาได้ดียิ่งขึ้น

การศึกษานี้ศึกษาภาพจากสมุดไตรภูมิสมัยอยุธยา 4 เล่ม ทั้งหมด 44 ภาพ โดยคัดเลือกรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ไม่ซ้ำกัน ตั้งแต่อาคารขนาดใหญ่จนอาคารขนาดเล็ก สรุปลงเป็นกลุ่มดังนี้ วิมานปราสาทขนาดใหญ่, วิมานขนาดเล็ก, เจดีย์, มณฑป, ศาลา และบ้านเรือนประชาชน และเกิดแบบสันนิษฐานทั้งหมด 115 แบบ วิธีการสันนิษฐานรูปแบบเริ่มจากการคัดลอกลายเส้นภาพสถาปัตยกรรม แล้วนำมาขึ้นแบบร่างสันนิษฐาน และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการเขียนแบบและการขึ้นรูปอาคาร 3 มิติ (Sketch up และ AutoCad) การศึกษานี้สามารถต่อยอดไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบแบบสันนิษฐานที่ได้จากงานวิจัยนี้กับสถาปัตยกรรมที่มีอยู่จริง และการศึกษาภาพสถาปัตยกรรมจากงานจิตรกรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ได้ต่อไป

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรมไทย, จิตรกรรมไทยสมัยอยุธยา, การสันนิษฐานรูปแบบสถาปัตยกรรม, สมุดภาพไตรภูมิ

ภาษาอังกฤษ

ส่วนที่1 Research Title Thai Architecture in Ayutthaya Paintings: Architectural

Assumption from *Traibhumi* Manuscripts

Researcher Pratima Nimsamer, PhD. (Project Leader)

Faculty of Architecture, Silpakorn University

Research Grants First Year 2013,

Research and Development Institute, Silpakorn University

Year of completion 2016

Type of research Basic research

Subjects (based NRCT) Philosophy (Architecture and Arts)

ส่วนที่2 Abstract

This research integrated of three fields: architectural history, Thai architectural design and Thai paintings. It is the study of Thai architecture through the Thai paintings in *Traibhumi* manuscripts of Ayutthaya period. The objectives are to explore the various characteristics of the buildings that shown in the paintings, then to analyze those characteristics in order to make the possible assumptions of architectural forms; for instances the palaces, pavilions, mandapas and house types in Ayutthaya period, which mostly disappear nowadays. Moreover, the new characteristics of Thai architecture are explored from analyzed the paintings of buildings those emerged from the Thai painters' imagination and environment in Ayutthaya context. The results of the research show the characteristics of buildings in Ayutthaya period and lead to better understanding of the Thai painters' wisdoms in those days, including the ways of thought, presentation techniques, social values, ways of living, beliefs and customs of the Ayutthaya people.

The research studied 44 paintings from 4 *Traibhum* manuscripts by selecting the building images from the large buildings to the small one. Those can be concluded in to group as large palaces, small palaces, stupas, mandapas, pavilions and local people's houses. All these provided 116 assumptions. The methods are; firstly, to make copy drawing of buildings' images; secondly, to draw the possibility of the architectural assumptions; and finally, to use computer programs (sketch up and Auto Cad) to create the building assumptions.

Key words: Thai Architecture, Ayutthaya Paintings, Architectural Assumption, *Traibhumi* Manuscripts